

PIONIERSBULLETIN

Kwartaaljournaal Pioniersbrigade | Pioniers van de Toekomst

Uiteindelijk zelfvoorzienend

Het Voedselbos Emmeloord is een nieuw project onder de paraplu van de Pioniers van de Toekomst. De projectleiders Digni van den Dries en Enrico Sloot zijn beide toegetreden tot het bestuur van de PvdT.

Het project wordt verder gedragen en uitgevoerd door studenten van Aeres MBO Emmeloord, stichting Landschapsbeheer Flevoland, IVN Noordoostpolder en Flevoland en de imkers Arend Netjes en Tiem van Veen. De scouting en stichting huttenbouw, die ook beide actief zijn in het gebied, dragen eveneens een steentje bij. "De organisatie van het project bestaat uit tien mensen", vertelt Enrico, "verdeeld over een plantteam en communicatieteam. De uitdagingen die we hebben zijn zoveel mogelijk vrijwilligers werven en zoveel mogelijk zelfvoorzienend worden. Uiteindelijk moeten we met de verkoop van producten en diensten het noodzakelijke onderhoud van het voedselbos kunnen bekostigen."

Tweedejaarsstudenten Toegepaste Biologie bij de bijenmuur in het aan te leggen voedselbos.

Passie voor biologie

Studenten Toegepaste Biologie van Aeres MBO Emmeloord ontwierpen in 2015 een fictief voedselbos. Ze wilden het echter niet bij een ontwerp laten en zo ontstond het initiatief voor het voedselbos in het Emmelerbos.

De locatie ter grootte van twaalf voetbalvelden strekt zich uit naast en achter het IVN-gebouw en wordt begrensd door de Sportlaan, Muntweg en Lemstervaart. Alhoewel de aanleg na hun studietijd plaatsvindt, zijn de initiatiefnemers nog steeds betrokken, merkt docent Eduard Langbroek op: "Als er hier een schep de grond in gaat, zijn ze erbij." Ook de huidige studenten zien het als hun project. Tweedejaarsstudent Alissa Ellikhuijzen vertelt hoe de opleiding Toegepaste Biologie haar en haar studiegenoten inspireert. "Deze opleiding biedt een hele brede basis om te ontdekken waar je passie ligt. We mogen vrij onderzoek doen en zijn ook nog eens direct betrokken bij het voedselbos. Dat werkt heel motiverend." Klasgenoot Peter Schutten heeft als vogelaar het voedselbos omarmd door er tijdens zijn stage bij SOVON een studieproject van te maken. "Ik heb hier zelfs een aantal keren in het IVN-gebouw geslapen, zodat ik de volgende ochtend in alle vroegte de vogels kon tellen." Langbroek vult aan hoe een derdejaarsstudent onderzoek heeft gedaan naar het insectenleven in het gebied. "Daar rollen allemaal gegevens uit waar wij straks weer wat aan hebben bij de aanleg van het bos."

Sponsoring

Om continuïteit in sponsoring te behouden is er een sponsorcommissie gevormd. Deze bestaat uit Henk Tiesinga, Peter Brouwer, Elly van Wieren en nieuwe vrijwilliger Kees Koene. Kees gaat tevens de symposiumgroep versterken. Henk roept op suggesties voor nieuwe sponsors door te geven aan de sponsorcommissie.

Vergoeding

Het vrijwilligersreglement van de PvdT is opgefrist en wordt goed vindbaar op de website geplaatst. Nieuw is de mogelijkheid tot het indienen van een onkostenvergoeding voor kilometers. Kilometers die worden verreden buiten de grenzen van Noordoostpolder kunnen worden gedeclareerd à 19 cent per kilometer.

Verzekering

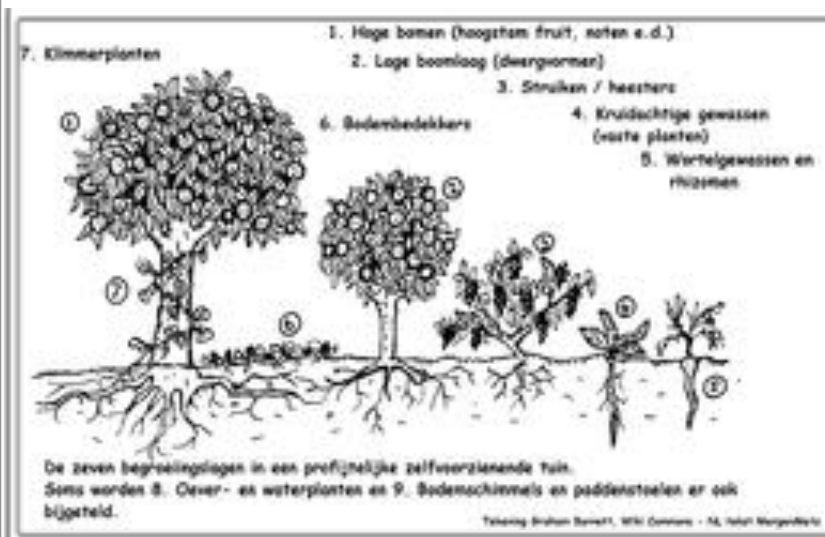
Gemeente Noordoostpolder heeft een collectieve verzekering voor vrijwilligerswerk. Deze geldt dus ook voor vrijwilligers van de PvdT. Er wordt nog bekeken wat er eventueel geregeld moet worden voor vrijwilligers die ad hoc deelnemen aan de aanleg van het voedselbos. De collectieve verzekering geldt niet voor het bestuur van de Energiepioniers, vanwege de rechtsvorm coöperatie.

Los met het Voedselbos

Nu er Leadersubsidie is toegekend kan het project Voedselbos Emmeloord ook echt van start gaan. In vier jaar tijd wordt zes hectare Emmelerbos omgevormd tot Voedselbos Emmeloord.

“Voedselbossen lijken populair te worden. Er zijn op z'n minst honderd initiatieven in Nederland”, vertellen de projectleiders Digni van den Dries en Enrico Sloom. Maar Voedselbos Emmeloord wordt uniek. “Wij lopen voorop met een voedselbos van deze omvang”, licht Enrico toe, “en we leggen een voedselbos aan op kleigrond en in een bestaand bos. Het wordt dus ook pionieren.” Naast die omstandigheden zijn er nog een aantal doelstellingen die hebben bijgedragen aan het verkrijgen van Leadergeld. “Bij voedselbos denk je aan voedsel rechtstreeks uit het bos, maar voor ons zijn een aantal andere producten minstens zo belangrijk”, vult Digni aan. “Dan gaat het met name om het activeren van mensen. Het verkorten van de afstand tot de natuur - van mensen die haast nooit buiten komen -, de sociale cohesie die het wellicht teweegbrengt en de educatie die we geven tijdens de bouw van het bos.”

Een voedselbos bestaat over het algemeen uit negen vegetatielagen van eetbare gewassen: notenbomen, fruitbomen, struiken, kruiden, wortels en knollen, bodembedekkers en klimplanten, oever- en waterplanten en paddenstoelen en bodemschimmels. Studenten van Aeres hebben een lijst van 150 verschillende planten samengesteld die in Voedselbos Emmeloord aangeplant gaan worden.

- 3 -

Subsidie

Peter Brouwer heeft zich laten informeren over een nieuwe provinciale subsidieregeling voor activiteiten die bijdragen aan de energietransitie. "Stel: we zijn met de basisscholen overeengekomen educatie te gaan ontwikkelen over duurzaamheid, waaronder de energietransitie. Of we gaan als energiecoöperatie CO2 compenseren, door van iedere klant - waarvan wij jaarlijks een vergoeding ontvangen - een boom te schenken aan het voedselbos. Dat zijn ideeën die in aanmerking kunnen komen voor een startsubsidie." Een commissie van deskundigen gaat de aanvragen beoordelen. Twee keer per jaar worden er subsidies toegekend tot een maximum van 25.000 euro per aanvraag. Themagroepen binnen de PvdT kunnen voor meer informatie contact opnemen met Peter.

Afvalscheiding

Wie wilde kon op 23 januari op uitnodiging van de Energiepioniers en de gemeente mee op excursie naar HVC in Alkmaar. Hier was duidelijk zichtbaar hoeveel er nog valt te verbeteren op het gebied van recycling.

- 4 -

- vervolg van pag. 2 -

"De ambitie is om alles wat in Nederland op kleigrond wil groeien erin te stoppen", vertelt Enrico. "Er valt dus heel veel te ontdekken", gaat Digni verder, "de uitdaging is om te zoeken naar ecologische niches. In het eerste jaar zullen we wel wat moeten schoffelen om sterke bramen- en brandnetelgroei tegen te gaan. We helpen de jonge aanplant dus eerst op weg, maar daarna zul je alleen nog maar hoeven oogsten". Hij verwacht dat zeker de helft van de oogst, wordt geogst door de natuur zelf. "Dieren eten ervan en het is ook de bedoeling om planten door te laten schieten, waardoor zaad zich verspreidt."

Voor wie meer wil weten over een voedselbos an sich: <https://mergenmetz.nl/blog/voedselbossen-de-zin-en-de-onzin/>

Juiste plan, plek en tijd'

Voor de aanplant van het voedselbos, moet bestaand bos wijken. Maar dat is een reden temeer waarom er bij de aanvraag van de subsidie gesproken werd over 'het juiste plan, voor de juiste plek, op het juiste moment.'

Door essentaksterfte gevælde es.

©gemeente Noordoostpolder

De wens wordt namelijk niet alleen ingegeven door voedselbewustzijn en herstel van biodiversiteit. Het is ook nog eens een ideale plek voor natuureducatie. En het is de juiste tijd, omdat de huidige bomen vervangen moeten worden vanwege essentaksterfte.

Gefaseerde aanleg

De eerste fase begint bij de Sportlaan en omvat het terrein en het gebouw van het IVN en de huttenbouw en de bijenstal van imker Arend Netjes. "Dat verschaft meteen een basis voor educatieve

- 4 -

- vervolg van pag. 3 -

Van de 46 participerende gemeenten is Noordoostpolder koploper wat betreft afvalscheiding. Maar het kan nog altijd beter. De gemeente heeft een werkgroep waarin burgers meepraten over afvalinzameling. Na het bezoek aan HVC heeft de themagroep CleanTech van de PvdT te kennen gegeven mee te willen denken over het nog verder terugdringen van restafval.

Voedselpioniers

Het voedselbos valt als project onder de voedselpioniers. Digni van den Dries, Truus Vlaming en Lydia Haafkens zijn daar vanuit de themawerkgroep actief bij betrokken. De voedselpioniers hebben verder samen met een Technasiumklas van het Emelwerda College een voedselconsumentenproject opgezet. Marc van Niekerk licht toe: "Zes ondernemers hebben een product gepresenteerd. De leerlingen gaan daar een plan voor schrijven hoe ze die producten beter kunnen verkopen. Het zijn nog jonge leerlingen, 13- en 14-jarigen, maar die zullen er met een open blik naar kijken". Marc treedt op als interimvoorzitter van de voedselpioniers: "We zijn nog op zoek naar een voorzitter. We hebben wel wat lijntjes lopen en hopen daar volgende keer meer duidelijkheid over te hebben."

- vervolg van pag. 3 -

activiteiten die vanuit deze voorzieningen georganiseerd worden", vertellen de projectleiders. Het IVN ontvangt hier schoolkinderen, Aeres geeft er lessen middenin de natuur en natuureducatie is ook een onderdeel van de huttenbouwweek." De daaropvolgende jaren wordt er oostwaarts verder gewerkt. "Voordelen daarvan zijn dat we voor de nieuwe beplanting optimaal gebruikmaken van het zonlicht. De merendeels door essentaksterfte aangetaste bomen die in een volgende fase pas geroid worden, bieden daarnaast bescherming tegen de oostenwind."

Vrij toegankelijk

De plek is vrij toegankelijk voor wandelaars en dat blijft ook zo tijdens en na de aanleg van het voedselbos. De essentaksterfte levert overigens wel een risico van vallende takken. Tijdens de afgelopen periode van stormachtig weer waarschuwde de gemeente wandelaars daarom niet het bos te betreden. Stobben en takken worden bij de aanleg van het voedselbos niet verwijderd. "Dat hoort bij de moderne vorm van natuurontwikkeling. Met de takken gaan we wel takkenrillen maken om de toegankelijkheid enigszins te beperken. Het blijft een open gebied, maar we willen ook voorkomen dat mensen er van alle kanten doorheen gaan sjouwen."

Voedselbos van ons allemaal

De organisatie van het Voedselbos wil burgers in de gelegenheid stellen hun teveel aan planten aan het voedselbos te schenken.

"Er zijn hier heel veel mensen met een tuin, waar van tijd tot tijd weer eens wat planten uit moeten. Die mag je hier zelf komen planten en tot je eigen plant beschouwen", zeggen de projectleiders. "Het is niet zo dat de vruchten die er dan aan komen alleen van jou zijn. We willen een open houding hebben, dus iedereen mag er van nemen en het opeten."

- 5 -

Proeverij op locatie

Er komt weer een proeverij op locatie in combinatie met een avond voor vrijwilligers van de PvdT. De voedselpioniers zijn echter nog op zoek naar een ander concept. Marc van Niekerk: "We lopen er tegenaan dat er voor de publieksavond dezelfde mensen aanschuiven als het jaar daarvoor. Daarom willen we het anders doen, bijvoorbeeld aanhaken bij een personeelsfeest. Er zijn al wat lijntjes gelegd, maar daar is nog geen akkoord op gekomen". De commissie staat dus open voor ideeën. Vanuit de vergadering wordt de suggestie gedaan een combinatie te zoeken met het thema leefstijl en daarvoor fitnesscentra te benaderen.

Fairtrade

De themagroep fairtrade heeft een tweede gesprek met de gemeente gevoerd. De nieuwe burgemeester, Harald Bouman, heeft te kennen gegeven dat de gemeente nog steeds achter fairtrade staat en hiervoor verder wil met de PvdT. "Wij hebben daarbij aangegeven dat de focus voor ons niet meer alleen ligt op 'fairtrade ver weg', maar ook op 'duurzaamheid dichtbij', vertelt Agnes Olgers, "en daar staat de gemeente ook achter".

- vervolg van pag. 4 -

Die mogelijkheid moet echter gecommuniceerd worden. Vanuit de brigadevergadering wordt de suggestie gedaan de gemeente hierbij te betrekken. "De gemeente kan bijvoorbeeld vervoer inzetten om planten die anders in de groencontainer gegooid worden apart op te halen." Ook wordt de suggestie gedaan hoveniers te benaderen. "Die hebben misschien wel planten over waarvoor ze nu moeten betalen om ze te storten."

De projectleiders nemen de suggesties mee. "Maar om binding te krijgen, zou het het mooist zijn als gezinnen hier zelf naartoe komen om te planten", aldus Digni. Dat kan echter alleen onder toezicht van deskundigen. "We willen hier uiteraard geen invasieve exoten."

Energiepioniers vooral maatschappelijk betrokken

De maatschappelijke kant van de Energiepioniers Noordoostpolder wordt steeds belangrijker, terwijl de ondernemerskant moeilijk is. "Dit omdat er veel grote partijen actief zijn met zonneweides en windmolens", zegt Peter Brouwer.

"We hebben ook volume nodig - daken van minmaal 1.000 m² - om postcoderoosprojecten goed te laten functioneren. De beide die we hebben zijn in feite al aan de kleine kant." FleXtore, de proefopstelling van een waterstofbromidebatterij op de gemeentewerf, heeft vertraging opgelopen in het vergunningstraject. Op z'n vroegst gaat het project eind augustus van start. De EPN neemt de communicatie en de organisatie van een open dag voor haar rekening en krijgt daar een vergoeding voor. "Daarnaast zijn we er maatschappelijk bij betrokken in die zin dat we kritisch meedenken over wat daar gebeurt en wat betekent dat voor de omgeving."

- 6 -

Activiteiten fairtradegroep

Voor de landelijke fairtradeweek eind mei met als thema 'voedsel', organiseert de fairtradegroep samen met de voedselpioniers en de evenementencommissie een voedselmarkt op het Kettingplein in Emmeloord. Om fairtrade meer bekendheid te geven worden er samen met de gemeente plannen gemaakt voor een promotiefilm. Op de website van de PvdT staat een lokale kaart met onder meer horecagelegenheden en winkels waar fairtrade-producten verkocht worden. Deze wordt momenteel geactualiseerd. "Als die kaart en de toelichting online staan, zoeken we de publiciteit. Er zijn vast locaties die er niet op staan en we willen mensen oproepen dat door te geven".

Symposium

De symposiumcommissie is volop aan het brainstormen over een thema voor het symposium in oktober. Eén van de opties is de vrijwilligersbeweging Pioniers van de Toekomst. "We dachten ons te focussen op Noordoostpolder, wat hier gebeurt op het gebied van duurzaamheid. Maar toen kwamen we op onszelf terecht", vertelt Ilse Gnodde. - 7 -

- vervolg van pag. 5 -

Er wordt steeds meer een beroep gedaan op de maatschappelijke kant van de EPN. "We worden betrokken bij allerlei vormen van overleg waar gesproken wordt over energietransitie. Maar feitelijk zijn we geen burgerbeweging, maar een coöperatie met leden. Dus daar gaan we nog eens over nadenken - afhankelijk van het vervolg - of we onze identiteit niet moeten wijzigen."

De EPN heeft volgens Peter ook een taak om scheefgroei te signaleren. "De overheid wil vijftig procent burgerparticipatie, maar in praktijk zijn het de grote partijen die enorme bedragen inleggen en participatie voor de burger weggapen. Daar ligt een taak voor ons om alert te zijn en mee te denken."

Volledig elektrisch de weg op

Na het succes van de eerste informatiemarkt energie in november vorig jaar, kan een vervolg niet uitblijven. Het evenement op 17 mei, van 11.00 tot 19.00 uur, wordt weer gehouden in FlevoMeer Bibliotheek in Emmeloord.

"We werden benaderd door de ANWB die een proefritconcept biedt op het gebied van elektrisch rijden. Een van de maatschappelijke doelstellingen van de ANWB is duurzame mobiliteit bevorderen en dat sluit naadloos aan op ons thema 'Duurzaam op weg'", vertelt Marcel van der Voort. De ANWB parkeert zes betaalbare elektrische auto's van diverse merken op het parkeerterrein voor de bibliotheek. Belangstellenden kunnen hier terecht voor onafhankelijk advies. En desgewenst kunnen ze op voorinschrijving samen met een vrijwilliger van de ANWB een proefrit maken in en rond Emmeloord.

De organisatie van de informatiemarkt wil lokale of regionale autodealers tevens de kans geven zich te presenteren. "Het idee is dat mensen die enthousiast geworden zijn na een proefrit dan meteen contact kunnen leggen met een dealer." Daarnaast zijn er voor een zo'n breed mogelijke invulling van de informatiemarkt contacten gelegd met handelaren in e-bikes, speed pedelecs en elektrische scooters en 45km-auto's. Zo mogelijk wordt er ook hiervoor een testroute uitgezet. - 7 -

- vervolg van pag. 6 -

“We kunnen de formule belichten in relatie tot wat er de afgelopen jaren tot stand is gebracht.” Een ander item is een kritische blik op de energietransitie. “In het klimaatakkoord hebben we de ambitie wel heel erg hoog liggen en gaat dat niet ten koste van? We kunnen heel Nederland vol zetten met windmolens, maar dan komen we nog niet aan die doelstelling. En wat kunnen wij op wereldschaal betekenen wat betreft de CO2-reductie?”

Afscheid

Anita Mabeoone had in de vorige brigadevergadering al aangegeven haar werkzaamheden voor de PvdT te beëindigen. “Al gaat het me aan m’n hart. Ik heb het altijd heel inspirerend gevonden en zal het blijven volgen.” Anita raakte in 2012 bij de PvdT betrokken met de opname van een filmpje over de bewuste consument waarin ze zelf de hoofdrol speelt: <https://youtu.be/O69cALPfN7w>

Hans Cnossen zat namens de gemeente aan de tafel van de brigadevergaderingen van de PvdT. Hij heeft echter te kennen gegeven een aanstelling bij gemeente Zwolle te hebben aanvaard. Voor het contact tussen de gemeente en de PvdT zal hij zorgen voor een opvolger.

Tekst en opmaak:
Margé Hof Publicaties

- vervolg van pag. 6 -

“We willen duurzame mobiliteit in de breedte belichten. Daar hoort ook informatie bij over bijvoorbeeld car sharing of over laadpalen in combinatie met het zelf opwekken van energie met zonnepanelen.”

De partijen die bijgedragen hebben aan de eerste informatiemarkt energie zijn ook nu weer enthousiast om deel te nemen. “En er is ruimte voor andere ondernemingen en instellingen om aan te haken. Partijen met oplossingen voor energiebesparing en energieopwekking in en rond de woning zijn welkom. We gebruiken de titel ‘Duurzaam op weg’. Dit slaat op mobiliteit én op de woning.”

Organisatie evenementen

De themagroep evenementen is gereduceerd tot twee personen, te weten Marcel van der Voort en Elly van Wieren. De overigen hebben zich aangesloten bij andere themagroepen. “We leidden een beetje een slapend bestaan”, licht Marcel toe. “Het idee was dat we voor het waterschap en Mercatus ook evenementen zouden organiseren, maar dat komt nog niet van de grond.”

De evenementencommissie organiseert nu drie evenementen per jaar in opdracht van de gemeente en assisteert bij activiteiten van de andere themagroepen. Per evenement worden er mensen uit de themagroepen bij betrokken. Het eerste evenement voor dit jaar is ‘Duurzaam op weg’ op 17 mei, een voortzetting van de informatiemarkt energie. Bij de organisatie worden dus ook de energiepioniers betrokken. Het tweede evenement wordt waarschijnlijk een samenwerking met het Netwerk Energieneutraal op het gebied van educatie. “Het idee is om het bedrijfsleven en onderwijs te koppelen op het thema energietransitie.” Het derde evenement in het najaar wordt weer een informatiemarkt energie met als thema ‘gasloos wonen en energieneutraal erf’.